

Karel Bonaventura Buquoy a jeho doba, Pavel Marek – Anna Nováková (edd.), České Budějovice, Nakladatelství a vydavatelství Veduta, 2022, 268 s. +24 s. obrazových příloh. ISBN 978-80-88030-68-3.

Přiznávám, že nemám v oblibě ad hoc vydávané kolektivní monografie, které bývají často sestavovány jen kvůli naplnění formálních grantových požadavků. V tomto případě je ovšem zřejmé, že ke vzniku publikace přiměl editory hluboký badatelský zájem o osudy Karla Bonaventury Buquoye (i dalších katolických kondotierů, kteří se zapsali do českých dějin) a neváhali proto oslovit s žádostí o příspěvky domácí i zahraniční specialisty, zabývající se problematikou třicetileté války. V úvodním slovu upozorňuje Pavel Marek oprávněně na skutečnost, že tak výrazné postavě, jakou Buquoy bezesporu byl, nevěnovali dosud historikové větší pozornost a nepsali jeho moderní životopis. Přitom už ve třicátých letech minulého století vydal Zdeněk Kalista vojevůdcův válečný itinerář a další četné prameny k jeho působení přinesla zhruba o padesát let později široce koncipovaná edice *Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia*,¹ jejíž zrod inicioval Josef Polišenský. Navíc bohatý rodinný archiv Buquoyů, uložený ve Státním oblastním archivu v Třeboni, doslova otevírá badatelům svou náruč. Hned na počátku musím konstatovat, že recenzovaná kniha, rozdělená do dvou tematických celků (1. „Třicetiletá válka – známá neznámá“, 2. „Karel Bonaventura Buquoy v síti rodinných a klientských vztahů“), je nejen přínosná, nýbrž zároveň skýtá velice nadějný příslib do budoucnosti jako jeden „ze základních stovebních kamenů pro vznik vojevůdcovy biografie.“ Tak Pavel Marek.

O elegantní uvedení do problematiky se postaral Lothar Höbelt, profesor na vídeňské univerzitě, hostující profesor v Chicagu a dlouholetý vyučující na proslulé vojenské akademii ve Vídeňském Novém Městě.² Velmi svižným stylem líčí mezinárodní vztahy v době vypuknutí stavovského povstání a vznáší (v české historiografii ne zcela obvyklé) pochybnosti, zda v tehdejší situaci mohli vzbouřenci vůbec počítat se zahraniční pomocí proti Habsburkům. Věrohodně dokládá, že tomu tak nebylo. Brněnský badatel Tomáš Černušák na základě analýzy sekundární literatury, a především s excelentní znalostí dosud nevytěžených, zejména římských pramenů, charakterizuje proměnlivý poměr papežské kurie k vídeňské vládě. Postoj Říma závisel na odlišném

1 *Documenta Bohemica bellum tricennale illustrantia II. Der Beginn des Dreißigjährigen Krieges. Der Kampf um Böhmen. Quellen zur Geschichte des Böhmischen Krieges (1618–1621)*, ed. Miroslav Toegel, Praha 1972. Mám dojem, že tato velmi záslužná edice je badatelům v posledních letech poněkud opomíjena.

2 Tento agilní badatel s širokým rozsahem zájmů je u nás znám díky do češtiny přeložené monografii *Ferdinand III (1608–1657). Mirový císař proti vůli*, České Budějovice 2015.

přístupu papežů Pavla V. a Řehoře XV., z jehož iniciativy byl hned v roce 1621 vyslán na Moravu nevelký vojenský oddíl, který měl zasáhnout proti Gáboru Bethlenovi; k plánované akci však posléze vůbec nedošlo.

Petr Vorel se věnuje tématu, které mu je nejbližší, měnovému vývoji před třicetiletou válkou a následně i devalvaci měny (kaládě) na území habsburské monarchie roku 1623. Autor na nevelkém prostoru srozumitelně vysvětlil, jak cesta k bankrotu začala už turbulentními událostmi na zemském sněmu roku 1615 a doložil, že kaláda byla vlastně řešením vedoucím ke stabilizaci měny. Jak už to při takových procesech bývá, největší přínos a obohacení znamenala jednorázová devalvace inflačního oběživa pro členy mincovního konsorcia.

Vítězslav Prchal je u nás průkopníkem „nové vojenské historie“, což ostatně prokázal v oceňované monografii *Společenstvo hrdinů*.³ V recenzované práci představuje na podkladě písemností dvorské válečné rady proces výstavby císařské armády. I když její budování mělo zpočátku daleko k systematickosti, zanedlouho se podařilo vytvořit efektivní vojenskou sílu, která na bojištích našla adekvátní uplatnění. Naproti tomu Jan Kilián víceméně tradičně zmapoval válečné dění ve třicátých a čtyřicátých letech 17. století. Stejně jako Pavel Marek v úvodu knihy bych však vyzdvihla jeho konstatování, že toto období nelze omezovat jen na akce směřující k zavraždění Albrechta z Valdštejna a na „nešťastnou“ bitvu u Jankova.

Hned úvodní studie druhé části publikace je zcela signifikantní. Margarete Buquoy, absolventka historie a romanistiky na mnichovské univerzitě, se tu intenzivně věnuje nejstarším dějinám svého rodu v dlouhém časovém úseku od 11. do 16. století. Sleduje dlouhou historii Longuevalů, kteří mají své kořeny v Pikardii a v Artois a kteří se pohybovali v blízkosti nejmocnějších evropských dvorů. Pro zajímavost uvádím, že plná titulatura protagonisty této monografie, uváděná zejména ve francouzských pracích, zněla: Karel Bonaventura de Longueval, hrabě Buquoy. Tak jej rovněž představuje ve svém příspěvku profesor novověkých dějin na pařížské Sorbonně a renomovaný znalec českých dějin (nejen) 17. století Olivier Chaline, autor vynikající monografie o bělohorské bitvě.⁴ Dle všeho právě při koncipování této přelomové práce ho Buquoy zaujal a začal se mu věnovat podrobněji. Výsledky svého bádání, založené na interpretaci vojevůdcovy osobnosti, nahlížené optikou „nových politických dějin“, shrnul nejen na stránkách recenzované knihy, nýbrž i v další, u nás méně dostupné práci otiskované ve sborníku k výročí Vestfálského míru.⁵ Vznikl tak barvitý portrét, po-

3 Vítězslav PRCHAL, *Společenstvo hrdinů. Válka a reprezentační strategie českomoravské aristokracie 1550–1750*, Praha 2015.

4 Srov. Olivier CHALINE, *Bílá hora*, Praha 2013.

5 Idem, *Hrabě Buquoy a velení císařského vojska 1618–1621*, in: Jiří Hrbek – Petr Polehla – Jan Zdichynec (edd.), *Od konfesijní konfrontace k míru. Sborník k 360. výročí uzavření vestfálského míru*,

daný na pozadí vztahů mezi rakouskou a španělskou větví Habsburků.

Vladimír Hokr, absolvent historie a francouzštiny na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a od roku 2006 starosta jihočeských Nových Hradů, má bezpochyby k rodu Buquoyů, kteří bývali novohradskými pány, velmi blízko. Čtenáře seznamuje s vojevůdcovou manželkou Marií Magdalenou Biglia, členkou milánského šlechtického rodu a dvorní dámou nizozemské místodržící a dcery španělského krále Filipa II. Isabely Kláry Evženie Habsburské. Právě Marie Magdalena se zasloužila o usazení Buquoyů v jižních Čechách, konkrétně v Nových Hradech. Tomáš Sterneck na základě důvěrné znalosti dokumentů z budějovického archivu rozebírá složité vztahy mezi Buquoyovými žoldněmi a budějovickými měšťany, kteří sice na jedné straně rádi přijali ochranu před stavovským vojskem, ale na druhé straně se jim tato ochrana postupně stala obtížnou.

Pavel Marek, bezpochyby spiritus agens celé kolektivní monografie, znalec české šlechty 17. století i jejích kontaktů se španělským prostředím, píše velmi podrobně o donu Martinu Hoeffovi Huertovi. Dějinné činy i význam tohoto muže nadlouho zkrasila negativní pověst, již stvořila protikatolická propaganda a která přežila hluboko do 19. a 20. století. Je proto nutné přivítat, že autor svým příspěvkem antikvoval všechny starší práce o nesporně pozoruhodné osobě. I mě kdysi tato postava upoutala, dokonce již v dětství, kdy jsem četla pověsti o hradech a zámcích z pera Josefa Pavla.⁶ V Klatovech je ale tento „cizácký kořistník a arivista“ ctěn jako jeden ze zakladatelů zdejší jezuitské koleje. Další dvě studie se zasvěceně věnují jinému španělskému šlechtici Guillermovi Verdugovi. Anna Nováková konfrontuje Verdugovy skutečné činy v Buquoyově vojsku s jednoznačnými odsudky, které navržil básník Svatoopluk Čech v rozsáhlém eposu Václav z Michalovic. Autorka, zúročující poznatky své diplomové práce obhájené na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, záslužně upozorňuje na kliše při posuzování významných osob z konfesijně znepřátelených táborů. Na její příspěvek navázal pardubický doktorand Martin Zeleň, který se zabývá Verdugovými majetkovými zisky, konkrétně západočeskými statky Maštův a Doupov zkonfiskovanými Janu Albínu Šlikovi.

Recenzovaná kolektivní monografie,⁷ sestavená u příležitosti 400. výročí válečnickova skonu, je nepochybně poutavá, takže má potenciál přilákat čtenáře a inspirovat další

Ústí nad Orlicí 2008, s. 290–299.

6 Josef PAVEL, *Pověsti českých hradů a zámků II*, Praha 1947, 2. vyd., s. 248–252. Srov. též Ivana ČORNEJOVÁ, *Don Martin Hoeff Huerta, klatovský dobrodinec se špatnou pověstí*, in: *Miscellanea nejen balbínovská. Barokní jezuitské Klatovy 2018, 2019, Klatovy 2020*, s. 53–62.

7 Nemohu si ale odpustit kritickou poznámku k takto koncipovaným monografiím: vadí mi průběžně číslované poznámky shromážděné za textem, které jsou mnohem méně přehledné než poznámky pod čarou.

badatele k následování. I když vojevůdcova smrt v červenci 1621 při dobývání pevnosti Nové Zámky zůstane dle všeho i nadále neobjasněná, do jeho životních peripetií získá nyní čtenář vhléd mnohem zřetelnější. Domnívám se, že onen Pavlem Markem v úvodu připomínaný „základní kámen“, na němž by měla vyrůst symbolická stavba evokující složitou dobu i složité charaktery, je díky této knize dostatečně pevný.

doc. PhDr. Ivana Čornejová, CSc.

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Pedagogická fakulta

Univerzita Karlova

M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1

Česká republika

ivana.cornejova@seznam.cz